

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFIBIXISTA

Any I. - Núm. 36

Barcelona, 16 de setembre del 1938

Preu: 50 cèntims

LA CONQUESTA DE VALENCIA

El dia 28 de setembre de l'any 1238, el rei sarraí de València, Ben Sahèn, capitulava, i l'endemà, a posta de sol, la senyera catalana apareixia dalt de tot d'una torre de les muralles de València. Dies després, les hosts de Jaume I entraven a la població conquerida. Entre els conqueridors hi havia catalans, aragonesos, occidants i encara altres gentes. Els catalans hi predominaven. Establerts en nombre considerable a València, aquesta va esdevenir catalana per la sang, per la llengua i pel profund esperit.

D'això fa enguany set segles justos. Els catalans de totes les regions de la Catalunya gran han de recordar i celebrar la data en què la capital del País Valencià va ésser ajuntada al nostre territori nacional. El fet que el setè centenari de la conquesta s'escau en circumstàncies dramàtiques, enmig de la duríssima guerra que el feixisme ha desfermat a Espanya, dona encara un major interès a la commemoració.

Per això avui ens sembla particularment interessant de resumir, de cara al públic d'aquest setmanari, aquella gesta històrica. L'heroisme dels soldats republicans ha evitat que, en complir-se set-cents anys de la conquesta de València, els franquistes i llurs aliats estrangers fossin senyors de la ciutat guanyada el segle XIII.

L'avanç de la Reconquesta, en les centúries dotzena i tretzena, plantejava el problema de la distribució, entre els diversos Estats peninsulars, dels nous territoris a conquerir. En el cas del reialme de València, el problema era delicat i difícil. Castella, Aragó i Catalunya aspiraven totes tres a posseir les terres valencianes. La unió d'Aragó i Catalunya en temps del nostre comte Ramon Berenguer IV, a mitjans del segle XII, eliminà la rivalitat entre aragonesos i catalans respecte a aquella cobejada conquesta. I els tractats amb els reis de Castella, a través d'algunes variacions, van assenyalar el reialme de València com la part que havia de cor-

respondre als nostres comtes-reis. La renúncia de Castella, compensada amb es-

creix pel reconeixement a favor seu d'altres terres de conquesta, no va eliminar del tot la cobejança castellana sobre el País Valencià. El record de la conquesta feta pel Cid a les darreries del segle XI — efimera i sense conseqüències — estimulava, a despit de tot, la tendència de Castella a arribar al litoral mediterrani a través del territori valencià.

El poder dels musulmans a la Península s'havia afeblit molt per efecte de llurs discòrdies intestines. L'any 1228, el rei de València, Abu Zeid, va ésser destronat per Ben Sahèn, i va haver de refugiar-se a la Cort de Jaume I, amb el qual va concertar alguns tractats que facilitaven les aspiracions de Catalunya-Aragó damunt el gran reialme llevantí.

Poc abans de l'expedició catalana a Mallorca (any 1229) els aragonesos i els lleidatans van esforçar-se a aconseguir que Jaume I avantposés la conquesta de València a la de les Illes. El monarca no hi va accedir. Conquerida Mallorca en uns quants mesos, podia començar amb des-

embaràs la campanya per terres valencianes, que havia de durar anys. Ben Sahèn s'havia negat a pagar a Jaume I el tribut que Abu Zeid li pagava, i mentre els catalans estaven ocupats en l'expedició mallorquina, envai i damnificà el territori del Principat per la banda de Tortosa i Amposta. No havent atès el rei sarraí les reclamacions de Jaume, la guer-

ENTRADA TRIOMFAL DE JAUME I A VALENCIA

ratjà aquesta, especialment els aragonesos, que volien evacuar-la i ajornar l'empresa per a més endavant. Calgué tota l'energia del jove monarca per a imposar la continuació de la lluita. Jaume I va declarar, a principis del 1238, que no s'entornaria fins que hagués conquerit la ciutat de València.

Ben Sahèn, en sentir pròxim el moment de la lluita suprema, va oferir al nostre comte-rei, a canvi del desistiment d'atacar la capital, la cessió de tots els castells situats des del riu Túria fins a Tortosa i Terol, la construcció d'un esplèndid palau per a Jaume I a la Saïdia i el pagament d'un tribut anual de 10.000 besants. El monarca català li va respondre que en l'estat a què havien arribat les coses, no li convenia el tracte. Quan s'apoderés de la capital, també s'apoderaria dels castells de la contrada. Així tindria, digué, "la gallina e puyos los pollets".

Les hosts catalano-aragoneses s'acostaren a València i l'assetjaren (abril del 1238). Amb les noves arribades de combatents, l'exèrcit assetjador assolí la xifra d'uns 1.000 cavallers i 60.000 infants, proveïts d'un abundant material de guerra. Aviat Ruçafa va caure a poder dels atacants. Els atacs parcials sovintejaven cada vegada més. Una expedició d'auxili tramesa pels musulmans d'Àfrica va fracassar per trobar-se la plaça completament bloquejada, i Ben Sahèn es resolgué a la capitulació, signada a Ruçafa, el 28 de setembre del 1238, i concedida en condicions generoses i humanes per Jaume I. Aquest no entrà a la ciutat fins al dia 9 d'octubre.

Havia estat guanyada per a Catalunya una gran i bella ciutat, cap d'un gran i ric reialme. La conquesta de Mallorca havia creat la Catalunya insular. La conquesta de València creava la Catalunya del Sud. Era ja un fet la Catalunya gran.

A. ROVIRA I VIRGILI

València atreien els catalans i els aragonesos. L'any 1233, la important plaça de Borriana va ésser conquerida després d'un setge, i Peníscola es va rendir. Seguirien amb lentitud les operacions, a causa de les dificultats de la campanya i dels altres afers que Jaume I havia d'atendre. L'any 1235, el monarca assetjava Torres de Foyos, a pocs quilòmetres de la capital valenciana. En llur progressió cap al Sud, els catalans i aragonesos s'havien establert al Puig de la Sebola o Enesa, prop de la mar, i reconstruïren la fortificació que l'enemic havia destruït en retirar-se. A últims del 1236 va decidir-se d'activar les operacions envers València. Per a tractar d'aquest afer van aplegar-se noves Corts generals a Montsó. Va produir-se una violenta reacció dels sarraïns, els quals, el dia 15 d'agost del 1237, atacaren El Puig amb gran nombre de forces. Van ésser derrotats, i llur derrota va tenir molta influència en el descabdellament de les posteriors operacions. Tanmateix, la mort de Bernat Guillem d'Entença, que comandava la guarnició d'El Puig, desco-

MONOLEGS INTERIORS PLUJA

Plou, plou amb aquell delit. Els núvols s'han constipat i ara regalimen amb aquella constància. De primer, quatre gotes grosses. Després, goteig accelerat, gran xafec. I ara la cortina amplemunt penjada, de línies fines puntejades de gotes menudes que tornen grisa la ciutat. Pluja constant, ben establerta. Un s'imagina la terra dels camps esponjada, obrint-se — Dànae que es badà en el seu delit. La pluja, si no ho és d'or, tant se val: potser ho serà de divises.

El petit escorrim s'afanya, silencios, en l'alta roca. El rierol cantà saltant pel pendís. El riu, ardit als orígens, s'ho pren aviat més amplemunt i amb més calma, s'estira en els seus meandres, entra majestuosament al mar. L'escalf de la natura torna l'aigua vaporosa, la furta amunt, l'abandona perquè hi jugui l'aire. Caligues opressores. Filagarse de boires. Congriament de núvols. S'esgarrifen els cirrus, i els nimbus s'espesseixen ombrívolument. Ara un núvol plujós — la temperatura a punt de decantar-se — és empès terra endins. Plou, la cortina penja, el paisatge és gris de gotes incessants. El gran cicle vital de l'aigua és acomplert.

(Plou i ets al carrer. T'has deixat el paraigua. Taxi? Creu't ho! Tramvia? Prou passa, pobret, en un estat verament interessant. Curiós com petites correugides i un constant arrambament a les parets pot salvar-te de mullar-te gaire. Els arbres? Sí, fia-te'n. Aixoplucs, al principi; veritables regadores quan estan sadolls, els traïdors. I què em dius de les canals? Les canals fan llur deure: ragen, puix que n'hi ha, i ja està ben xop. Però els trons, quina tranquil·litat! Aquella noia que s'esverava amb els trons, ara els escolta, molt adequadament, com qui sent ploure. Diu: «No he sentit pas sirenes.» L'estupidesa furiosa dels homes fa negligir l'orba júria de la naturalesa. «Tronar i ploure», després dels Savoies i els Heinhels, ja no té un sentit basardós.

Pluja amorosa. La terra s'esponja amb la mullena fidel. Pluja còmica. Parai-gües, grotescos bolets de ciutat. L'home sense paraigua corre còmicament sota la pluja. Pacència còmica, impacient, dels qui esperen que pari, sota els balcons. Cara intensament còmica, desolada, dels esquixats de fang. Pluja còmica? No pas a tot arreu. L'aigua s'esmuny a les trinxeres, corre, s'atura, esdeu estagnant. Sots plens, xipoll, fanguieig, martiri dels peus humits, enganxats, feizucs. El sentinella toma estoïcament la pluja en el seu aguait. La roba és xopa; la humitat travessa la pell, arriba al moll de l'os, turment refinat.

Plou. Encara? Semblava que volia parar, però de sobte la pluja s'ha enfortit i ara, esbiaixada, pica els vidres, reclama atenció com si volgués explicar quelcòm. «Com qui sent ploure» ja té un altre sentit. En el gran cicle vital de l'aigua, un núvol missatger ens arriba, es descarrega de noves de vida i mort. Aigua de l'Ebre, camp de batalla, baluard de la pàtria. El vapor d'aigua s'eleva al sud xop d'heroisme. Abans que l'escalfor de la natura tornés l'aigua lleugera, li fornís la dèria d'elevar-se, aquesta s'escolava arran de terra entre els sofriments de la terra. I hom pot imaginar-se que s'ha elevat a l'impuls de l'alta lluita i que ara ens porta, en núvol missatger, l'avis urgent que el nostre pensament ha d'ésser allí. Sempre, sempre! Allí on l'esforç i el sacrifici constant salven la pàtria.

Pluja, record dels combatents, avis infatigable a la consciència. La música del ruxat ja perd per sempre el so d'una cançó enfadosa. Angoixa i fortitud en són els temes intinimament mesclats. El missatge, tot xop de dolor, ho està també de fe i esperança.

C. A. JORDANA

LA BATALLA DE L'EBRE I L'EXERCIT POPULAR

Per J. ROURE-TORENT

Els facciosos empenyeren, ja fa uns quants dies, una formidable ofensiva al sector de l'Ebre, a la qual donaren una extraordinària importància. La batalla continua, amb una cruïda inaudita, superior a la que fins avui s'havia registrat als restants fronts de les terres hispàniques. Tot el tecnicisme germànic, tota la puixança militar italiana transportada a Espanya, tota la impetuositat moruna, tot el més selecte de les forces insurgents, han estat concentrades a la riba dreta de l'Ebre, per a intentar fer repassar el riu a l'Exèrcit Popular. L'aviació italo-alemanya, els tancs i carros d'assalt oferts pel feixisme internacional al general rebel Franco, el més modern material bèl·lic i masses enormes d'homes descarreguen llur fúria desesperada contra les tropes republicanes. Les muntanyes, després de cada combat, canvien de fesomia; les tones de metralla i de bales formen una espessa pluja incessant que enterboleix la visibilitat. El foc ho omplena tot, al front de l'Ebre; hom té la sensació que viu dins una atmosfera d'explosius i plom.

I, això no obstant, l'Exèrcit Popular resisteix admirablement bé. La més elevada moral determina el comportament dels nostres soldats braus i abnegats, que la duresa de les batalles ha fet d'acer i ha convertit en herois. La facció utilitza en l'otac el sistema de llançar contra les nostres posicions, després de les intenses preparacions amb l'artilleria i l'aviació, tascons humans, i l'Exèrcit Popular, ferm al seu lloc, delma les divisions enemigues i els causa milers i milers de baixes. Si després d'un desgast profundíssim les tropes rebels aconsegueixen ocupar una cota o una altura, gairebé sempre en puixant contraatac en són desallotjades. Catalunya és, aquests moments, l'escenari de l'ofensiva més terrible que el feixisme ha desenvolupat als pobles hispànics; però també és el testimoni més preclar del valor, de la bondat i de l'organització eficient de l'Exèrcit Popular de la República.

La resistència de les nostres tropes és meravellosa i assoleix els honors de l'epopea (Segueix a la pàgina segona)

CASES ALTES

Viva en el record, tinc la visió del poble de Cases Altes, on anava a veure l'amic S..., que hi estava amb el quart batalló. Hi arribaves per una carretera que es fressava camí entre el riu i les muntanyes. Aquestes tenien totes la mateixa tonalitat grisa. Pelades i enormes, entre la roca d'un gris cendrós, creixien tota mena d'herbes aromàtiques. Destacant-se ben vivament en el cel de desembre, es veïen entre els secans de blat, algunes oliveres, grises i cendroses com tot el paisatge. Mentre t'hi acostaves, sovint et sorprenia un estrèpit esgarri-fós. Semblava que operés un exèrcit fantàstic i no era més que la companyia de metralladores del quart que provava les màquines en un barranc.

Després de tombar un revolt de la carretera, et trobaves amb el poble davant. Estava situat al fons de la vall profunda que seguia el riu; una mica més elevat que aquest, però. A primer terme, es veïa una vinya mogra, amb unes quantes oliveres petites entre els ceps. Al darrera es veïa el poble, petit, apinyat a l'entorn de l'església. Les parets de les cases eren rústegues, grises. Com el cel, com la gent, com tot en aquell poble.

El quart batalló, el més complet de la brigada, veritable for-

ça de xoc, donava al poble sensació de front. Només en entrar ja uns sentinelles et barraven el pas. I a l'interior, l'església havia estat convertida en calabós.

Quan passava el comandant, tothom es quadrava. Era un xicot jove, alt, de trets enèrgics i durs. A penes parlava mai, i quan ho feia, era amb una veu forta, autoritària. La sensació de força continguda que donava, provenia, segurament, de poder mantenir aquesta rigidesa en tot moment, a despit de la seva extremada joventut. Val a dir que segons em deia l'ajudant del comissari del batalló, més tard — si moltes vegades no deia res era perquè sabia que estava peix en la qüestió de què es tractava. Amb tot, el sol fet de conèixer la seva limitació i el saber amagar-la sota la força, no deixa de necessitar una certa intel·ligència.

Abans d'arribar ell, no s'havia conegut la disciplina al batalló. Hi havia una colla de voluntaris que es resistien a deixar-se manar militarment. Així que arribà ell, però, la cosa canvià. Tothom formava, encara que la corneta toqués a mitja nit, com succeïa diverses vegades.

Josep SOL

DE PAUL GAUGUIN COM A SIMPTOMA PSICO-SOCIOLOGIC

Si hom considera l'Art d'un determinat període històric com una mena d'indicador o sismògraf que assenyalava i fins de vegades diríem que pressenteix els esdeveniments; si hom considera l'Art així, doncs, no hi ha pas cap dubte que un dels símptomes més reveladors d'una futura transformació o revolució, tant ideològica com social, fou aquell consanci, aquell fàstic i aquella força antipàtica per la civilització occidental i capitalista, que condiren Paul Gauguin envers les llunyanies, tant les del sentiment com les de l'espai, envers els primitius i salvatges de les oceàniques illes del Sud. De les intencions i desigs que menaven Paul Gauguin al seu exili voluntari, en tenim un testimoni incontestable en aquell llibre tan suggestiu que és el "Noa-Noa", sense cap mena de dubte, no solament una de les més encisadores produccions de la literatura exòtica o colonial, sinó també una de les més importants dintre aquell gènere tan peculiar que en podríem dir: "literatura de pintor". Però Paul Gauguin era, malauradament, un home situat entre dues èpoques, i aquesta particularíssima circumstància, barrejada amb el fet que Gauguin era un "sang mèle", és allò que condicionà aquella situació tràgica que tament pesà sobre el destí del nostre comentat. Si ara considerem aquest "cas tràgic gauguinià", veurem que la causa primordial n'era el fet lamentablement equívoc que Gauguin vivia en íntimes relacions amb els indígenes tahitians, i que per a viure depenia per complet i havia d'estar així en relacions constants amb els marxants i "amateurs" parisencs. Aquest contacte forçós i simultani entre dos móns tament oposats havia necessàriament, pel fet de la neutralització dels seus elements positius, de determinar un afèbliment de les facultats creadores. Per a convèncer-se d'això n'hi ha prou en fer un anàlisi un xic acurat de la producció pictòrica gauguiniana i hom descobreix ben aviat que la seva aparent i "volguda" simplicitat no és en el fons altra cosa que un excitant refinat; que la seva ingenuïtat de programa és un reclam força astut, etc. Hom ha de

constatar a la fi que aquestes obres que havien de testimoniar un retorn a la puresa i simplicitat originàries i una fugida de la decadent i corrompuda civilització, estan un bon xic massa emparentades amb la producció d'aquell cínic enamorat dels aspectes més baixos i corruptes de la civilització capitalista que fou el comte de Toulouse-Lautrec.

P. GAUGUIN: TAITIA

Ja hem assenyalat que Gauguin era un "sang-mèle" — el seu pare era bretó i la seva mare peruana —, i això explica el fet d'aquella duplicitat psicològica,

puix que per a molts és allò complicat o contradictori allò primari. Però no gens menys hem de constatar obertament el fet que aquella fugida de l'autor de "Noa-Noa" envers les Mars del Sud, fou quelcom més que una mera excursió de repòrter o de viatger curiós, i això ho manifesta, més que res, la intervenció de Paul Gauguin en les polèmiques de la política menuda colonial en les que es posà sempre a la banda dels febles i dels oprimits, al costat dels indígenes i en contra de les autoritats explotadores d'aquelles contrades llunyanes, la qual cosa el menà a conflictes i dificultats que, no solament impediren que en certs períodes es pogués dedicar per complet a produir pictòricament, sinó que fins i tot sembla que apressaren la seva fi.

Tenim un testimoni d'aquestes lluites i polèmiques gauguinianes a favor dels oprimits indígenes de les llunyanes Mars del Sud en les publicacions periodístiques del nostre comentat, les quals publicacions, "Les Guêpes" i "Le Sourire", ja comentarem en una altra ocasió. Avui solament ens limitarem a fer remarcar, com a prova que solament allò que té raó d'ésser o base existencial dona uns resultats purs i inequívocs, que mentre les pintures de Gauguin ens han obligat, malgrat els seus innegables encisos, tant d'ordre decoratiu com il·lustratiu, a fer certes reserves fonamentals respecte al seu contingut intern, en canvi els gravats en fusta amb què Gauguin il·lustrà "Le Sourire" estan lliures per complet d'aquella afectació d'ingenuïtat i de barbàrie que en les pintures simulà: la manca d'habilitat en el maneig dels estres xilogràfics i la convicció combativa que movia el seu autor, feren que aquests gravats en fusta fossin d'una intensitat expressiva i d'una tal unificació de forma i contingut, que ens obliguen a considerar-los com les produccions més pures, més autèntiques i, sobretot, més obertament simptomàtiques de la transformació tan ideològica com social que, com hem dit, es manifestà en la vida i l'obra de Paul Gauguin.

M. A. CASSANYES

P. GAUGUIN: RETRAT DE LA SEVA MARE

El Saló de Tardor 1938

Com ve anunciant la premsa diària, el proper dia 1 d'octubre s'obrirà el Saló de Tardor 1938, el qual ha estat organitzat per la Junta d'Exposicions d'Art de Catalunya, creada el 27 de maig de l'any corrent, i que es troba integrada pels següents membres:

- A part d'això, cal tenir en compte que el Saló és tan sols de Pintura i Escultura, hi ha el propòsit d'organitzar, en terme breu, una «Exposició de Dibuix i Gravats», en la qual seran adjudicats els premis de nova institució: Tomàs Padró i Marià Fortuny.
- Un altre del aspectes de la important manifestació d'art que anunciem serà la publicació de dos volums de caràcter monogràfic formant la col·lecció «Mestres catalans d'ahir i d'avui», dedicats a Isidre Nonell i Damià Campeny.

■ També hi ha el propòsit de complementar aquestes manifestacions d'art, creant un Saló Permanent d'Exposicions, una Sala de Conferències i una Biblioteca Especialitzada d'Art, a més d'unes classes lliures de dibuix.

■ Davant d'aquestes perspectives tan brillants, estem segurs que la Junta d'Exposicions d'Art de Catalunya veurà plenament recompensats els seus esforços a favor de la cultura del poble.

Pot contribuir moltíssim a aquesta aportació el fet que aquest any siguin adjudicats

BAGARIA A PARIS

Bagaria ha exposat les seves caricatures a la Galeria Jeanne Castel de París. Interrogat per Stefan Priacel, redactor de "Regards", ha fet aquestes interessantíssimes declaracions:

EL TRIBUNAL DE LA SELVA, per BAGARIA

—La mona.—Per què m'heu condemnat?
—El lleó.—Perquè l'assembleu a l'home.

"No es pot dir que tingui deixebles. Només alguns imitadors. El meu dibuix és tan simple! Però quan sento parlar de la influència d'un artista, tinc sempre ganes de citar aquesta frase de Voltaire: "El primer que ha dit que una llàgrima era una perla fou un savi; el primer que ho ha repetit era un imbècil."

"Hi ha, continua dient, tres menes de caricaturistes. El caricaturista còmic, que només té un objecte: fer riure. El caricaturista satíric, que té una fe, perquè pensa. Sap que si destrueix, contribueix al mateix temps a reconstruir millor. En fi, hi ha la caricatura humorística: és una flor que neix de l'escepticisme.

"De l'humorista, podríem dir que dibuixa tot i somrient amb llàgrimes als ulls. Plora de no creure en res..."

"Odio els imperialistes, diu encara Bagaria. Al 1914, no era pas l'amic de l'Alemanya del Kaiser. Les meves caricatures francòfiles em valgueren, durant la guerra mundial, una bona trentena de condemnes pronunciades contra mi sobre les insistències del príncep de Ratibor, ambaixador d'Alemanya a Madrid. I avui! Ho he donat tot al meu país!"

Bagaria és escèptic sobre la durada de la seva obra d'artista.

"Crec que l'obra no dura. És l'home i l'home sol que viu, que viu mentre viuen els seus amics i que conserven el seu record. La valor d'una caricatura procedeix de la valor mateixa del caricaturista. Quant a la posteritat..."

"La meua sola posteritat — afegeix — era el meu fill. Tenia 27 anys, i era, com jo, un dibuixant polític.

"Ha mort al front d'Aragó. Tinc un altre fill que és tinent d'Estat Major. "Malgrat tota la dolor del meu cor, el dono, ell també, a la República per tal que lluiti per la causa de la llibertat i de la justícia."

Ha mort Charles Dufresne

Amb el pintor francès Charles-Georges Dufresne, mort recentment a la seva torre de la Seyne-sur-Mer, desapareix un artista de talent que, en el gravat com en la pintura, deixa obres originals, d'un bell ritme lineal i d'un color agradable i cantant.

Tenia menys de seixanta-dos anys per tal com havia nascut el 23 de novembre del 1876, a Millemont.

Charles Dufresne, en la seva joventut, conegué hores difícils. Un instant, formà part d'una companyia ambulante que recorria les fires. Executà teles i dibuixos representant temes de circ i de festes públiques, i que constitueixen els començaments de la seva carrera. Després vingué la reacció cubista a la qual s'associà sense adoptar cap ultrança, sense barrejar-se amb cap grup. Aleshores pintà unes composicions d'una plàstica greu dictades per una imaginació que fusionava el real i els somnis de viatges lluminosos i romàntics.

D'una cacera de lleons, del diàleg entre el caçador i l'odalisca, del descobriment d'Amèrica, féu unes narracions encisadores, algunes de les quals apareixen com la continuació de les tapisseries en les quals el segle divuit evocà, a la seva manera, els episodis de la conquesta de les Índies. Les plantes exòtiques, l'animal al nu, són enginyosament tractats en aquests quadres de colors expressius, clars i alegres.

Després d'haver debutat a la Societat Nacional de Belles Arts, de la qual esdevingué associat el 1910, Charles Dufresne exposà les seves obres al Saló dels Independents. Però les seves exposicions foren escasses. Un moment, abordà el teatre, tot i dibuixant, per a "Antar", vestits i decorats.

Sempre visqué retirat, enemic del soroll i del reclam. Era un independent en tota l'accepció de la paraula, que la seva família i els seus amics ploren actualment.

UN NUMERO DE L'«ARCHITECTURE D'AUJOURD'HUI» DEDICAT ALS HOSPITALS

Subsisteix encara entre els malalts una mena de terror de l'hospital. I així quan l'escriptor francès Fernand Chapsal proposa que, d'ara endavant, els hospitals s'intitulin "cases de salut municipals o departamentals", té perfectament raó. Es que no es tracta solament d'un canvi de mot, sinó també de la denominació nova convé millor a un nou estat de coses.

Aquest estat de coses és degut, en part, al fet que les recents possibilitats arquitectòniques han permès construccions essencialment diferents de les antigues. Diversos exemples d'aquestes possibilitats són estudiats en el darrer número de la revista francesa l'«Architecture d'aujourd'hui», dedicat enterament als edificis hospitalaris.

A l'antic tipus que consistia en una llarga construcció de massisses formes arquitectòniques, algunes de les quals eren per cert molt belles, havia succeït el tipus "pavellonat" nascut de les descobertes de Pasteur sobre els microbis i el contagi de les malalties.

Però, amb el temps, s'han adonat que la disposició en superfície amb llargs espais intermediaris ofería molts inconvenients: personal nombros, galeries inacabables...

Afortunadament l'arquitectura actual i les darreres descobertes en matèria d'antisèpsia i de climatització permeten la construcció en alçada, amb "transfers verticals" tot i suprimint els "desplaçaments" laterals. Dos arquitectes, Walter i Cassan, s'han fet els campions de l'hospital en alçada, i cal dir que llurs dues principals

realitzacions en la matèria: Beaujon i la Ciutat Hospitalària de Lille, són més que experiències convincents. Són perfectes encerts pràctics i estètics.

Una de les afortunades disposicions d'aquesta nova arquitectura és, per exemple a Lille, la creació de places circulars on van a parar diversos corredors, placetes centrals al mig de les estrelles formades per les sales d'hospitalització. El centre d'aquestes places és ocupat per una "corbeille" on se situen l'infermera principal i les seves ajudantes. En el taulell que limita aquesta "corbeille" són arreglades totes les reserves de farmàcia, roba blanca, etc. Així les infermeres dominen constantment amb la vista tots els malalts i tenen a mà tot el material.

D'altra banda, la centralització "industrial" de l'hospital en fa una vasta fàbrica en sentit únic i resta invisible als malalts. Així cada hospitalitzat té la impressió de trobar-se en una petita clínica particular.

Abans d'acabar, volem anotar amb el doctor Dujarric de la Rivière, algunes millores que caldria realitzar amb urgència: desaparició immediata de les sales d'espera comunes, supressió, en la mesura del possible, de les grans sales d'hospitalització "on es mor en comú", i també millor presentació dels aliments, puix que, per a un malalt, no hi ha detalls negligibles. Tot ha d'ésser posat en joc per a mantenir i augmentar ràpidament el seu gust de la vida.

M. R.

EXERCIT DE L'EBRE

Què és aquesta força que s'ageganta per l'Ebre, vers les estepes de pedra cremada, aquesta allau de foc serà que canta amb els braços, el pit i la mirada?

Descolga cels de tenebres i inventa llunes plenes per als fronts obscurs d'esperança. Fa recular horitzons de hienes amb veu imperativa d'aigua mansa.

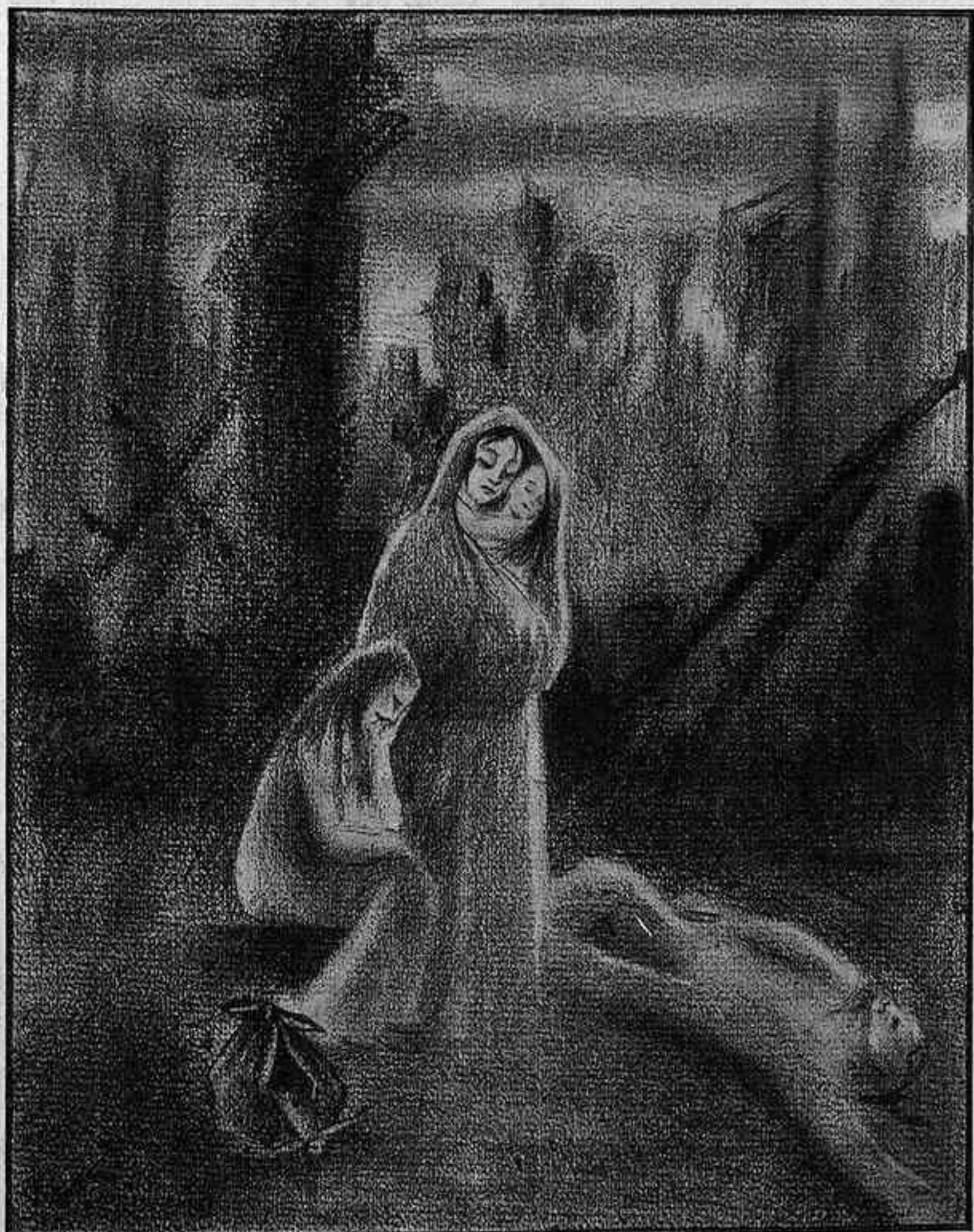
Qui coneix aquest genet que cavalca una roda de crit i murmuri per a la qual no es trobarà falca ni fre que l'aturi?

Parquè coneix la mort ordena a la vida i precipita l'albada. És invencible com una ferida, com un bes silenciós i com l'arada.

Té ulls de mar en festa, ales de branca primerenca i alè de pins i ginesta. Imposa, ajup i trenca.

L'aire s'encén quan ell passa, s'agenolla la muntanya, puja la mina a flor de llum... I una nova raça de granit i àligues la pàtria il·lumina.

Agustí BARTRA

I DIUEN «ARRIDA ESPANPA» per VIADER

El llenguatge en el Teatre, encara

SHAKESPEARE i el qui

Tot just aparegut en aquestes mateixes planes el nostre segon article sobre la qüestió del llenguatge en el teatre...

Vegem d'explicar-nos: el senyor Farran i Mayoral pretén que cal emprar el relatiu qui tota vegada que aquest mot és el subjecte de l'oració subordinada...

"Modernament s'havia intentat de restablir l'ús d'aquest qui, el qual, permetent de diferenciar formalment el relatiu subjecte (qui) del relatiu complement directe (que)...

quell qui hi han anat renunciant, no admetent, en les oracions de relatiu adjectives, altre relatiu feble sinó que."

Nosaltres recordem que una vegada, en la nostra minyonia, quan tot just començàvem a llegir en francès, no encertant a veure prou clar quan calia emprar l'un o l'altre d'aquests dos mots qui, que, ho consultàrem a una senyoreta francesa, amiga nostra...

Que un francès faci aquesta distinció "instintivament", sense adonar-se'n, demostra que és un fet viu, no gens artificial, de la llengua germana, ben aïllat que en la nostra llengua moderna. Per tant, ja pressentim el que s'esdevindrà amb La feréstega domada...

Heus aquí, doncs, un cas palès d'atemptat contra la gramàtica i el llenguatge que, com ja ha estat exposat en els nostres articles anteriors sobre aquesta qüestió, cal remeiar, tant més que el cas que denunciem avui és molt més greu encara...

Ens dol que el senyor Farran i Mayoral s'entretzeni a mantenir un punt de vista que tots els altres escriptors ja han abandonat temps ha, si per altra cosa no, per disciplina idiomàtica. I encara ens dol més perquè, segons que tenim entès, aquest seu entestament ha motivat que més d'una obra no pogués sortir a llum...

En un article pròxim ens proposem de parlar del llenguatge i la ràdio, qüestió tan interessant, si més no, com la del llenguatge en el teatre, i que, així mateix, cal no negligir.

Eduard ARTELLS

CHARLES CROS, POETA I INVENTOR

Fa cinquanta anys que moria, pobre i ignorat com havia viscut, el poeta Charles Cros, del qual digué François Coppée, que preferia la poesia a la glòria i la vida a l'honor...

"Je suis un homme mort depuis plusieurs années; Mes os sont recouverts par les roses fannées."

La biografia d'aquest poeta singular que fou a la vegada un home de ciència de gran talent, és bastant coneguda, Gustave Kahn i Ernest Raynaud, recentment traspassats; l'editor Stock, en les se-

CHARLES CROS

ves memòries publicades al Mercure de France; el poeta Coppée, abans esmentat i el seu fill Guy-Charles Cros, entre altres, han contribuït a divulgar en tots els seus detalls la seva vida curiosa i difícil...

Als catorze anys, Charles Cros, sense altre professor que el seu pare, coneixia ja perfectament el llatí i el grec, aprovava el batxillerat i es dedicava a l'estudi de les llengües orientals. Una mica més tard, estudià medicina, en la qual es doctorà. Les ciències físiques l'atragueren tot seguit i l'any 1869 — o sigui, als vint-i-set

anys — publicà un «Estudi sobre la comunicació amb els planetes» i un «Assaig sobre la solució general del problema de la fotografia dels colors»...

"Il était un grand mur blanc — nu, nu, nu, Contre le mur une échelle — haute, haute, haute. Et, par terre, un hareng saur — sec, sec, sec."

i els monòlegs, entre tendres i sarcàstics, que després recitava al Chat Noir.

L'any 1871 acompanyà Verlaine a l'estació per rebre Rimbaud que arribava a París, de Charleville. Més tard oferí hospitalitat en el seu laboratori a l'adolescent terrible i genial, el qual li demostrà, a la seva manera, que li estava agrair, en trencar-li un gran nombre de provetes i d'instruments i en barrejar a l'atzar el contingut dels seus flacons...

Charles Cros fou un gran poeta. Verlaine, que el coneixia bé, declarava que tot el que era ho devia a Cros i a Rimbaud. Aquest darrer sabia també que no era solament l'hospitalitat generosa el que devia a Charles Cros. No fóra difícil de trobar en certs poemes en prosa d'aquest poeta les fonts del meravellós miracle de les Il·luminacions.

Fou també, al mateix temps, un meritíssim home de ciència. Poc saben avui que, algun temps abans que Edison, Cros inventà el primer aparell fonogràfic. En efecte, el mes d'abril de l'any 1877, Charles Cros adreçà a l'Acadèmia de Ciències un plec segellat que contenia la descripció d'un aparell de registre i reproducció dels fenòmens percebuts per l'oïda...

Poeta, inventor, home honest que suportà amb una gran dignitat una existència miserable, de la qual solament podia evadir-se pels camins vorejats de miratges de la poesia:

"Une salle avec du feu, des bougies. Des soupers toujours servis, des guitares, Des fleurets, des fleurs, tous les tabacs rares, Où l'on causerait pourtant sans orgies..."

Charles Cros és una de les figures més interessants d'aquella segona meitat del segle passat tan pròdiga en figures originals com avara de reputacions immediates.

M. A.

UN LLIBRE ORIGINAL I PROFUND

«CONCEPTES I DITES DE MARTI I RIALP»

Fa uns quants anys, els crítics i comentaristes literaris posaren en circulació, a propòsit, singularment, de l'humor que es manifestava en les obres de Francesc Trabal i Joan Oliver, un concepte que volia explicar per raons geogràfiques la rara qualitat d'aquells llibres...

L'Escola de Sabadell, avui, té com a ferm puntals i asseguradors de la seva original existència els tres noms de Francesc Trabal, de Joan Oliver i d'Armand Obiol. La fecunda activitat novel·ladora del primer, la brillant aportació de l'autor de "La Fam" a tres gèneres literaris tan difícils com el conte, la poesia i el teatre...

I, en constatar la persistència d'aquesta vocació literària sabadellenca, que s'esmera en llibres ben fets i ben editats i té com a astres menors els noms de Salvador Garró, de Joan Sallarés — lliurat ara de poc a l'alta comèdia gairebé simbòlica amb "Diplomàcia" — i de Joan Trias i Fàbregas, autor, no fa pas gaire temps, dels versos punyents del llibre "Dolor", voldríeu evadir-vos d'aquesta explicació que us donarà el noble patriotisme local d'un fill de Sabadell i cercar-hi una altra motivació més científica...

un magnífic vehicle per a llurs creacions i un estímul constant de perfecció.

En tenir a les mans aquest volumet titulat "Conceptes i dites de Martí Rialp", obra d'un dels més lúcids esperits sabadellencs, us és obligat de pensar tot seguit en aquest art de l'impressor. De bell antuvi, ell us captiva amb l'elegància de la forma. Però, així que avanceu en les pàgines del llibre veieu que el seu contingut correspon de sobres a la gràcia exterior. Les inicials que signen el pròleg, transparent presentació de l'alter ego de l'autor que és el sentenciós i agut Martí Rialp, ja m'haurien bastat per a identificar-lo amb Miquel Carreras, l'arxiver del Municipi de Sabadell i un dels homes més prometedors pel seu talent i les seves virtuts cíviqües...

"I aquest sol llibre que ens ha deixat, aquests "Conceptes i dites de Martí Rialp", li donen dret a un lloc destacat en la nostra literatura. Hom es sent sovint escèptic davant la mena de genialitat plena de vulgarismes i en el millor dels casos, de malabarismes cerebrals, dels confeccionadors de reculls de pensaments o d'engrundes literàries més o menys líriques, destinades a la falsa immortalitat dels fulls de

calendari. Però en el cas d'aquest llibre únic i pòstum de Miquel Carreras, el contingut espiritual dels conceptes està, sovint, per damunt de la mateixa forma, tot i que aquesta té moments felicíssims. En el pròleg, ell s'excusa d'una barreja que farà trobar bons alguns dels pensaments continguts en el llibre, d'altres mitjans i la majoria dolents. La modestia de l'apreciació és excessiva. Algunes de les anotacions són frases líriques, imatges gracioses que revelen un temperament pòtic considerable. Tals aquest: "Al bosc hi ha les naus i el remoreig de la mar. I va ésser el remoreig dels boscos que va indicar als homes que allí hi havia les naus"...

Però al costat d'aquest do líric hi ha l'observació psicològica i la reflexió filosòfica. Posat a transcriure pensaments, n'hauria de copiar una gran part. Tanmateix, no puc resistir a anotar-ne algun, aguda reflexió moral com ara aquest: "Si poguéssim fer les coses dues vegades — com tan sovint desitgem —, en necessitariem una altra"; profunds pensaments enunciat amb un aire lleuger, com aquests dos: "El clau que hom ha fet entrar per la cabota, només surt amb la runa" i "Tu mana que es canti una lletra i servirà d'aguant a la tonada de les cançons que hauràs abolit"; amargues consideracions filosòfiques, com aquesta: "L'instint de conservació és, de natura, immorall i per això exulta a cada mort que a la nostra pròpia esdevingui, com si respirés amb més llibertat"...

No sabria acabar aquestes ratlles d'altra manera que transcrivint, per últim epitafi revelador de la seva grandesa d'esperit i digne de la seva mort gloriosa, aquest pensament de Miquel Carreras, bell de forma i profund de concepte: "Som ombres, ombres, ombres en tot. Som fills de la negociació de la llum, de l'obstacle que la contraria. I sabem que, l'obstacle esvaït, moriríem nosaltres, però ens mudaríem en llum. I en això té principi el sentiment de culpa del viure i la promesa de glòria del morir."

Rafael TASIS I MARCA

GRONXADOR DE LA LLUM

VEGAREIG

On aniré? Un papalló de plata em fa un camí que esclata en solc de mil camins. On aniré? I el papalló es detura a cada flor i murmura el cant de mil destins. On aniré? I el papalló seguia el juguineig del dia i eixamplava els confins. On aniré? I el papalló reposa al lliandar d'una rosa. Jo em perdo món endins.

On posi els ulls saltaran flors, on posi mans noixerà fruita, que duc al pit el sol naixent. La flor del sol creix i madura. M'he enlluernat de sol d'abril. De cada vida en foré mil.

SOL, SOL, SOL

Sol, sol sol. Sol a la teula i al liri, sol per tot arreu que em giri, sol, sol sol. Ja has florit! Sol, on deixaves la mare, ja véns a moure gatzara, tan petit? Sol, sol, sol. Sol a la cambra i al llavi que mai més no s'acabi, sol, sol, sol.

DIA

El dia em salta, infant, als dits. Ve de la mar... Vessa magranes de llum tendra i les desgrana als meus sentits, i obra rialles que m'abriguen tot el pit nu. Ve de la mar, de la mar plana. Salta la llum, salta la joia. Ales i núvols li fan pas. M'ha dut la mar tota estirada i un sol de foc al pit dejà. Tota la mar corria blava sol rera sol, fins al meu cor. Tota la mar duc a la sina, tota és per mi...

TARDA

Sol, on s'ha amagat el sol, on és el sol? Se l'ha begut, d'un glop, gel de taronja, la muntanya que ha obert tota la boca. Ara, ara mateix ha estat, veus com s'eixuga? Se l'ha begut en copa de cristall i en regalims de goig ha clos la tarda tota.

MATI

Sol, la taronja del sol, ja neix el sol! I salta un fruit sobtat del bes de l'alba i escampa vels de llum de tarongina. Ve, va venint lentament i es detura per llençar en devassall rius de beutat, i és el dia que eixorda en cants de joia nova.

SOL

M'he enlluernat de sol naixent, tinc ulls de sol per tot el dia.

Palmira JAQUETTI

COPS DE BEC

COMENTARI INFANTIL

Diumenge a la tarda al preventori de la Fundació Albà, a Horta. Els infants, com cada diumenge, assisteixen a la sessió de cinema que té lloc a la sala d'espectacles de l'esmentat edifici. Entre altres produccions, destaca en el programa d'aquesta tarda el film "Les quatre germanetes", per tants conceptes inoblidable. Els petits espectadors en segueixen àvidament les escenes amb un silenci que n'és la confirmació més evident. Hi ha un moment en el film que es celebra un solemne dinar familiar: vidres i vaixelles sumptuoses, argenteria rípolinada dels coberts, solemnitat d'uns canelobres flamejants a primer terme...

Un dels infants — sis anys — demana a una de les senyorettes infermeres que seu més a la vora, tot signant amb un dit rígidament escrutador la magnificència d'aquella taula que es projecta en el llenc:

—Senyoreta: que hi ha perill de bombardeig?
—Per què ho preguntes?
I el menut, amb els ulls fets en els canelobres:
—Com que veig que han encès les espelmes...

BOXES, per CORC
—Necessitem colònies, Tenim boques per alimentar.

FRANQUESA

—Afortunadament, no tenim a Europa cap monarca com Vostra Majestat — deia en certa ocasió Víctor Hugo a Pere II, emperador del Brasil.
—Per què? — preguntà, encuriós, el monarca.
—Perquè, en aquest cas, no hauria pas quedat a Europa ni un sol republicà — afegí Hugo.

UN UNIFORME LLAMPANT

Conten d'un dels nobles que feien la viu viu per Barcelona aleshores del vell règim que, per no sabem quin alt càrrec de la cort, usava els dies de les grans solemnitats un llampant uniforme vermell.
Va succeir, doncs, que en ocasió de trobar-se el rei a Barcelona, va tenir lloc una fastuosa recepció en un dels vaixells ancorats al nostre port i, com no podia menys d'ésser, va concórrer-hi el noble esmentat més amunt.

Però el bon home, comptant segurament amb allò que "la gente de Palacio va despacio...", va fer uns minuts tard, arribant a la Porta de la Pau quan la gasolinera oficial ja havia sortit. Li va caldre llogar una barqueta i quina no fou la seva sorpresa quan, en ésser arran del vaixell, el barquer va demanar-li deu duros pel trasllat; res, que l'home va protestar de la manera més enèrgica, a la qual cosa va respondre el barquer:
—Fugi, home! ¿Que es pensa que no val alguna cosa transportar un "peix de sortidor"...?

ELS APARTS EN EL TEATRE

L'escenògraf Vilumara i Santiago Rossinyol estaven discutint un dia a "L'Esquella" sobre els aparts en el teatre.
Rossinyol no n'era partidari, considerant-los com una cosa irreal, absurda. No concebia que un personatge, dialogant amb un altre, pronunciés unes paraules que els altres personatges havien de fer veure que no sentien.
Vilumara deia:
—Al teatre tot ho és d'irreal i d'absurd, i trobo que els aparts hi fan efecte, ajudant a que els espectadors comprenquin més el caràcter, les intencions d'un personatge.
Rossinyol no insistí, puix era cosa interminable discutir amb Vilumara, sempre tussut. Al cap d'una estona, però, es girà de cara a la paret i digué, a part:
—Aquest Vilumara és un imbècil que sempre vol tenir raó.
—L'imbècil seràs tu — exclamà, furios, Vilumara.
Però Rossinyol, calms, digué:
Ho he dit a part, eh? I ja saps que els aparts no se senten.

D'ACTUALITAT

Heus aquí un pensament de Lidell Hart publicat a "The War in Outline" i que trobem oportunitat de reactualitzar en els moments bèllics que vivim:
"Més de 2.000 anys d'experiència ens ensenyen que molt més difícil que infiltrar en el cervell d'un militar una idea nova, ho és el fet de desbarallar-n'hi una de vella."

DEFINICIO

Mark Twain, parlant de l'art del bon escriptor i de les dificultats que comporta el fet de no posseir un meticolós coneixement del lèxic, exposava aquesta definició:
"La diferència entre el mot adequat i el gairebé adequat és la mateixa que existeix entre un llampec i una cuca de fer llum."

OCASIO APROFITADA

Santiago Rossinyol havia promès regalar un dels seus paisatges a Eric Borràs. Passaven dies i mesos i el nostre gran actor no rebia el quadre.
Un dia, en l'estrena d'una obra de Rossinyol a Madrid, en ésser reclamat aquest a escena pel públic que l'aplaudia, Borràs aprofità l'ocasió.
Rossinyol esperava impacient entre bastidors a que Borràs entrés a donar-li la mà per a sortir a rebre l'ovació dels espectadors, però el gran actor s'entretenia saludant per tal que el gran literat i pintor es desesperés.
Per fi Borràs, aprofitant la flaca del seu amic per a sortir a l'escenari en moments d'èxit com aquell, s'hi acostà i li digué a mitja veu:
—Si no em regales demà el paisatge que m'has promès, no et dono la mà.
No cal dir que Rossinyol va accedir amb l'exactitud reclamada.

EL PAS A LA HISTORIA, per PORTA
— Franco: I jo quin paper hi faré a la història?
— Mussolini: Aquell de... eni quito ni pongo rey, pero ayudo a mi señora.

RELACIONS DEFERENTS

Mentre Voltaire es passejava amb un dels seus, pel camí varen trobar un sacerdot que portava el viàtic a un moribund.
El filòsof es llevà el capell i el seu amic li preguntà si s'havia reconciliat amb Déu.
Voltaire contestà:
—Ens salutem, però no ens adrecem la paraula.

EL COMBLE

Tothom sap que Maurici Vilumara era tan bon escenògraf com home deixat.
Un dia el vell López, l'editor, anà a buscar-lo a casa seva. En entrar a la porta del carrer trobà al porter i a la portera treient el cap pel quiosc de la porteria, com dos atracadors a l'aguait.
L'avi López va estranyar-se de l'actitud d'aquell matrimoni, i els preguntà:
—Què passa? Què voleu embestir a algun llogater malpagador?
—No, senyor, no; esperem al senyor Vilumara perquè ja fa tres mesos que no s'ha convingut de roba. I com que és tan especial, sap?, ens hi tenim de tirar a sobre i fer-lo mudar per força.

SUAVITAT EN TOT

Un prestigiós poeta domiciliat a Sabadell i Ferran Canyameres varen fer plegats un viatge a Alemanya.
El poeta és home tocat i posat, lent, amant de les coses suaus. Canyameres és tumultuós, prompte en les seves decisions. Fou un viatge ple d'incidents produïts per la incompatibilitat de caràcters dels dos escriptors.
En un poblet de la Westfàlia, on havien anat a visitar el poeta Weigner, mentre esperaven l'auto-via en una estacioneta de "Meccano", l'un tirà per un cantó i l'altre per un altre. El poeta no reaparegué a la sala d'espera fins al moment just de partir el comboi.
—On t'havies ficat? — preguntà Canyameres.
—He anat a l'orinador — contestà el poeta.
—No t'entenc. Jo també hi he anat i ja fa un quart que sóc aquí.
—Es que m'ha costat molt de trobar-lo.
—Però si és aquí davant mateix — objectà Canyameres.
—Ja l'he vist, el d'aquí davant; però m'ha plagut més anar al que hi ha allà baix.
Per quina causa no havien anat al mateix mingitori? Per qüestions de caràcter. Canyameres es ficà al de tercera classe, en el que a la banda de dintre de la porta hi havia un rètol que deia, a seques, terminantment: "Cordeu-vos la bragueta!"; i el poeta al de primera classe, en el qual el rètol s'expressava així: "Els senyors viatgers són pregats tinguin l'amabilitat de cordar-se degudament abans de sortir. Gràcies."

NINOTS, per MARTI BAS
— Són dos globus inflats. Només manca que algú els punxi.

La dona del fill de Buffon, el cèlebre naturalista, que es va fer famosa per les seves relacions il·lícites amb el duc d'Orleans, preguntava un dia al seu sogre:
—Vostè que ha observat tan bé la nostra naturalesa com també la dels animals, com s'explica que les persones que ens estimen siguin aquelles a les quals nosaltres estimem menys?
Aquesta cruel al·lusió al sentiment repulsiu que ella sentia pel seu marit, va merèixer aquesta resposta:
—No he arribat encara al capítol dels monstres, senyora.

SOPAR DE COMPLEMENT

Ferran Canyameres sopava en el vagó-restaurant del ràpid Varsòvia-Danzig. A causa del creixent nombre de viatgers, el sopar va ésser dividit en dues tandes, entrant en la primera el nostre escriptor andarec.
L'òpat fou molt frugal, tant, que els seus 110 quilos no quedaren del tot satisfets. Servida la primera tanda, tothom s'aixecà i anà distribuïnt-se pel tren.
Canyameres, però, disposat a apaivagar la seva gana, no es va moure del seu lloc, tossut, indiferent a tot el que li deien i que no comprenia.
Pararen de nou la taula d'ell i, en veure que no li posaven cobert, l'exigí amb la vista i moviments de mans, davant l'estupor del servei.
D'aquesta manera, sopant a la segona tanda, després d'haver engolit els postres i el café del sopar de la primera, Canyameres va poder menjar segons les exigències del seu estómac.

INTERCANVI

L'escena té lloc a l'entrada d'una casa de pagès de la plana de Vic. Un matrimoni barceloní pregunta el preu dels ous i la mestressa, amb aquella murrieria clàssica dels nostres pagesos, s'informa:
—Amb què em pagaran? Amb tabac, amb sucre, amb llet condensada, amb roba, amb café o amb esparnyes?
El marit, astorat de les inabastables proposicions, encara té esma de plaguejar:
—Oh, veurà, això depèn del número de rovells que continguin els ous...

CASUALITAT

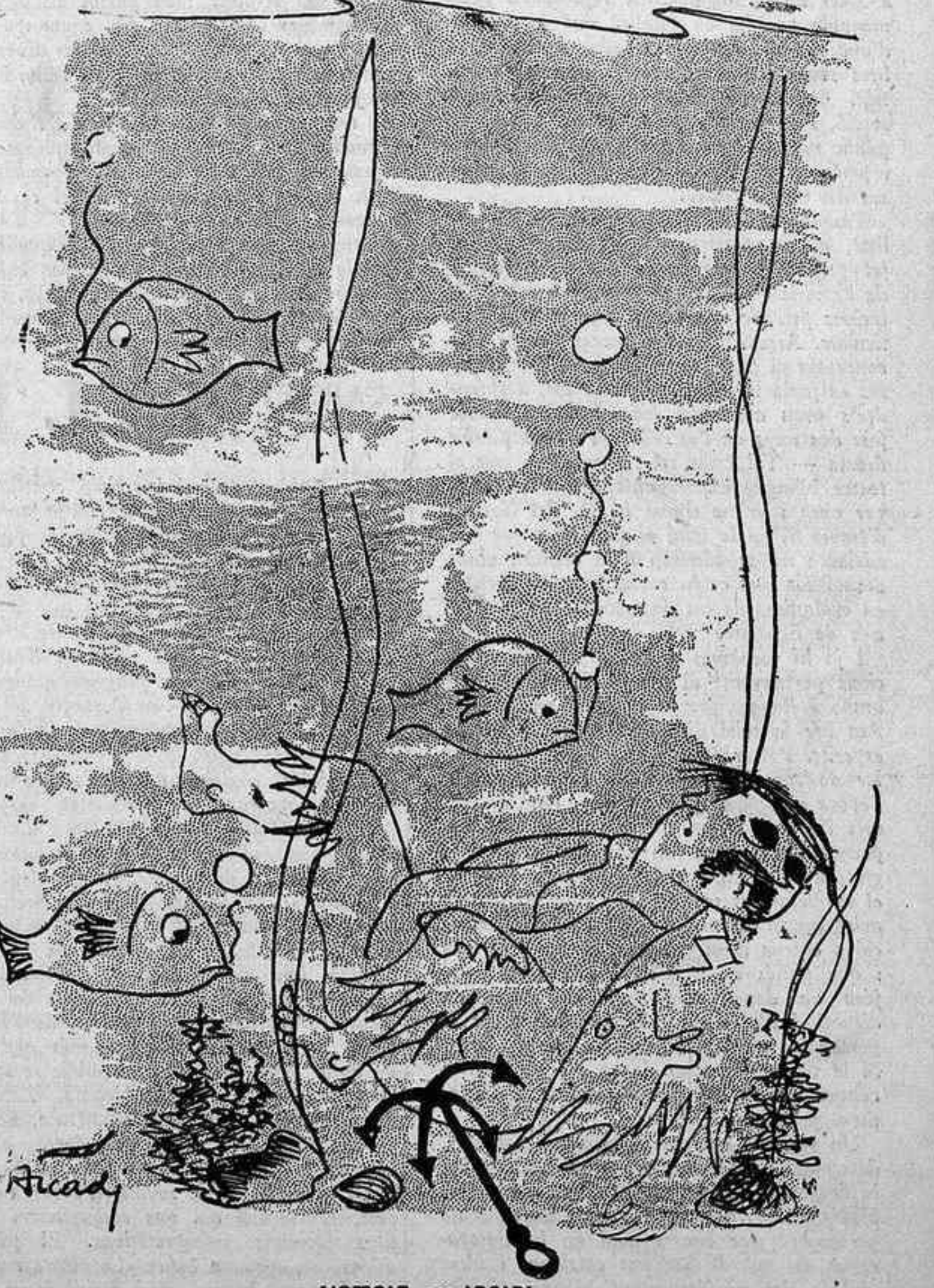
Fa uns deu anys que el gran dibuixant Junceda va fer la seva primera sortida cap a París, acompanyat del marxant Renault.
El tren on anaven es parà en una estacioneta a trenc d'alba, a molts cents quilòmetres de la frontera. Molts viatgers baixaren a prendre un café amb llet i els nostres dos també.
En un recó del café hi havia, assegut, Ferran Canyameres, el qual, en veure entrar Junceda, el va seguir amb la vista, pensant que la cara germànica d'aquell viatger li recordava la del dibuixant català.
En sortir, gairebé es toparen i aleshores fou en Junceda el que es quedà mirant a Canyameres, mentre aquest anava cap el seu vagó.
Al cap d'un temps es trobaren a Barcelona i Canyameres digué a Junceda:
—En una estació de França vaig veure un que, si no hagués sobtat que no sou home per emprendre viatges fora de Catalunya, hauria cregut que éreu vós.
I Junceda contestà, amb aquell somriure suau que el caracteritza:
—Doncs a mi, quan vaig anar a París, em va passar el mateix. En vaig veure un que era pastat amb vós. Adhuc volia cridar-lo.

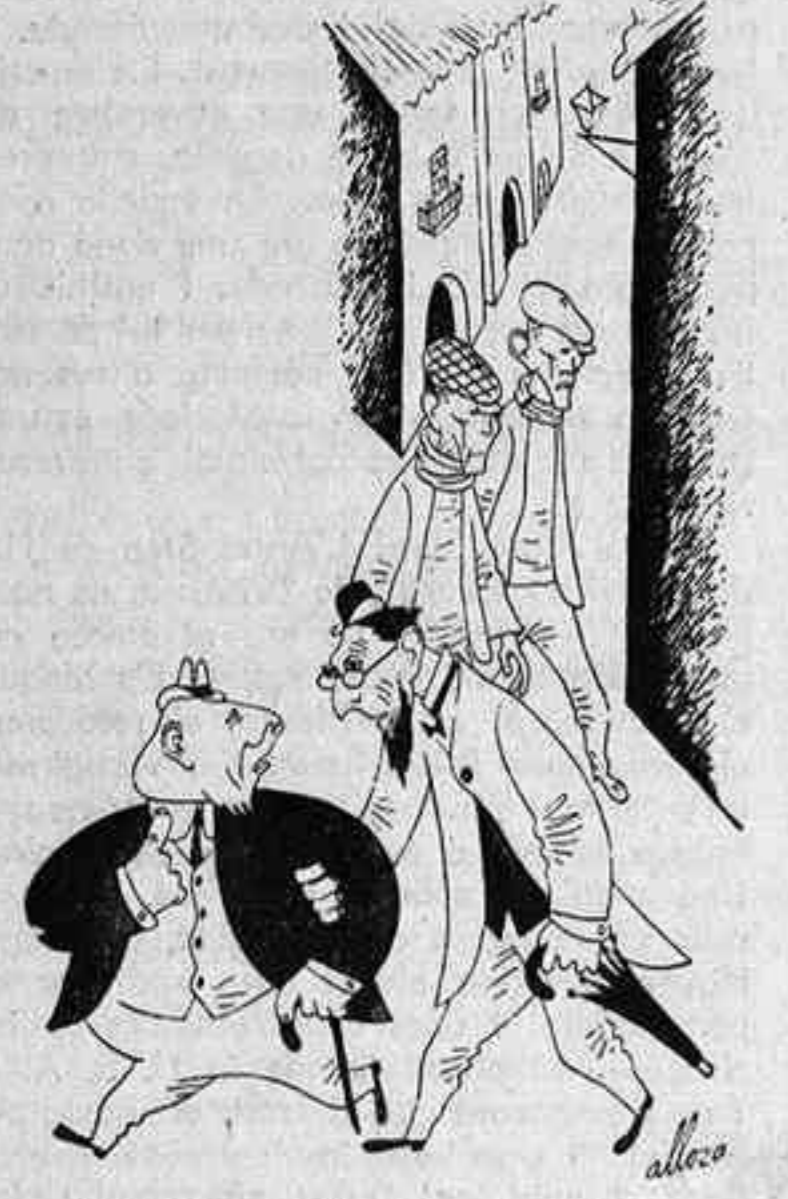
UN NAZI AL DESERT, per CORC
— Sóc una minoria. Hitler farà respectar els meus drets.

SITUACIO, per CORC
—Hi ha res pel drapeire...
—Arriba España!

L'OFEGAT, per ARCADÍ
—Que animal he estat de menjar-me les carabasses!

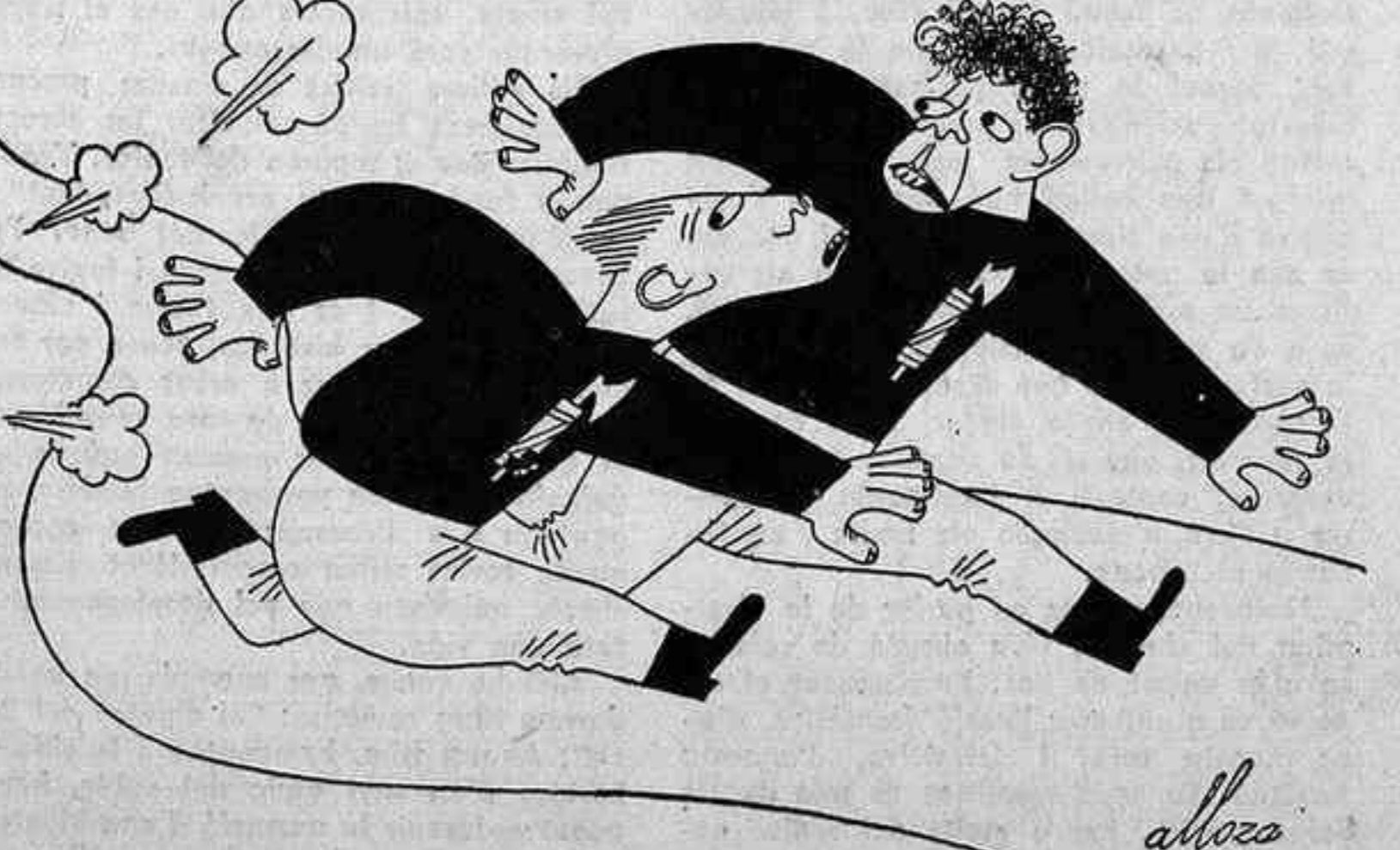
ECONOMIA «NACIONAL», per ALLOZA
— No sé de què es queixen els obrers. Amb aquesta guerra perdó jo més en un dia que el que guanyen ella en un any.

NO VAL A BADAR

Quan Picasso i Nonell eren inseparables, tenien el costum d'anar a passar l'estona, molts vespres, a una casa de mal nom, per cert molt atrotinada, en la qual, pagant dos rals, els donaven com a torna una llesca de pa amb tomàtec i una arengada.
Un altre dibuixant que anava sempre amb ells i que encara viu, va deixar d'acompanyar-los a visites tan particulars i tan nutritives, i un dia que aquests li tiraren en cara el seu allunyament, contestà:
—Es que vaig a la casa del costat i allà, pel mateix preu, en lloc d'arengada donen pernil.

SANT CORNELI, MIRACLER

Ferran Canyameres anà una vegada d'excursió a Santa Fe del Montseny, acompanyat d'uns comediògrafs catalans. El "maitre" de l'hotel els féu els honors i després de l'aperitiu els portà a la riba del llac, on els contà, per avisar-los del perill que hi havia apropant-se massa a l'aigua:
—L'actor senyor C..., acompanyat de la seva esposa, s'hi acostà un dia tant que li relliscaren els peus i caigué d'esquena. Per més que intentava aixecar-se, el seu cos anava endinsant-se al llac. La seva esposa demanà auxili, impotent per aguantar-lo. Jo hi vaig acudir quan l'aigua ja li arribava al coll.
Els presents preguntaren, ansiosos:
—Però, es va salvar?
—Per miracle — contestà el "maitre" —. En donar-me compte del perill, jo que si que l'agafo...
I Canyameres, amatent, l'interrompé, continuant:
—...si, l'agafo per les banyes, estiro, i el deixo estès al sòl.
Tots els presents, que coneixien l'alçada dels atributs de cervell que la dona de l'esmentat actor feia portar al seu marit, trobaren molt natural que s'hagués salvat de la manera com acabà d'explicar l'escriptor Ferran Canyameres.

A L'EBRE, per ALLOZA
—Vols dir que per tots els camins es va a Roma?